

HIZLI
VE
AKILLI
DEFTERE sen hızını kesme,
AKILLI bu defter gerisini halleder

**Din Kültürü ve
Ahlak Bilgisi** 8
Sabri BERBER

%100 MEB UYUMLU

AKILLI TAHTA UYUMLU

VIDEO ANLATIMLI

tammat

HIZLI VE AKILLI DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

Dikkat! Kitabın tamamı; yüksek düzeyde görsel, sanatsal ve akademik işçilik ürünüdür.
Her hakkı **Tammat Yayıncılık ve Eğitim Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.**'ye aittir.
Lütfen tamamen ya da kısmen kopya etmeyiniz. Kopya ediyorsanız sevmişsiniz demektir.
O hâlde satın alın ve yenilerinin yazılmasına vesile olun.

Genel Yayın Yönetmeni : Süleyman TOZLU

Editör : Gülsah KUTLUK

Video Çözüm : Sabri BERBER

ISBN : 978-605-274-052-1

Baskı : Aykut Basım Yayın
Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No : 44353

Matbaa Sertifika No : 45732

tammat

f tammatyayincilik
T TammatYayinevi
i tammatyayincilik

Şenlikköy Mh. Cevizli Sk. No: 16 D: 4 Florya - Bakırköy / İstanbul
T:+ 90 212 424 00 64 info@tammatyayincilik.com

YOLA ÇIKARKEN SENİ NELER BEKLİYOR?

Bilgi

Sana konu ile ilgili önemli bilgileri hatırlatır ve önemli bilgilerin sürekli gözünün önünde olmasını sağlar.

Öğretmen Notu

Öğretmenin sana derste vereceği önemli notları hızlıca yakalamayı sağlar ve ihtiyacın olduğunda kolayca öğretmen notlarını bulmana yardım eder.

Etkinlik

Her konunun sonunda öğrendiklerini tekrar etmen ve konu hakkında düşünüp bilgilerinin tecrübe etmen için seni hazır bekler.

Sakın Unutma

Önceden öğrendiğin bilgileri ya da öğrendiğinde unutmadan gereken bilgileri senin için saklar.

Dikkat

Önemli bilgileri gözden kaçırmaman ve hemen fark etmen için belirli yerlerde öğrenmeni kolaylaştırarak sana kılavuzluk eder.

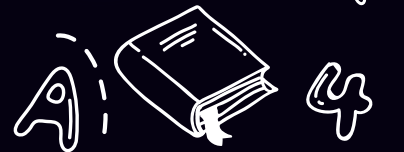
Kazanım Testi

Konuları ve etkinlikleri bitirdiğinde öğrendiğin kazanımları ölçmene ve öğrendiklerini pekiştirmene yardım eder.

Yeni Nesil Test

Öğrendiklerini günlük hayatta gördüğün ve yorumladığın bilgilerle pekiştirerek soru çözme tecrübesi edinmen için sana yardım eder.

İÇİNDEKİLER

Ünite -1: Kader İnancı

Kader ve Kaza İnancı	6
Kazanım Testi-1	11
Kazanım Testi-2	12
Yeni Nesil Test-1	13
Yeni Nesil Test-2	14
İnsanın İradesi ve Kader	15
Kazanım Testi-3	19
Kazanım Testi-4	20
Yeni Nesil Test-3	21
Yeni Nesil Test-4	22
Kaderle İlgili Kavramlar	23
Kazanım Testi-5	27
Kazanım Testi-6	28
Yeni Nesil Test-5	29
Yeni Nesil Test-6	30
Bir Peygamber Tanıyorum: "Hz. Musa (as)"	31
Kazanım Testi-7	33
Kazanım Testi-8	34
Yeni Nesil Test-7	35
Yeni Nesil Test-8	36
Bir Ayet Tanıyorum: "Ayet El-Kürsi ve Anlamı"	37
Kazanım Testi-9	39
Kazanım Testi-10	40
Yeni Nesil Test-9	41
Yeni Nesil Test-10	42
Yeni Nesil Test-11	43
Kavramlar	44

Ünite -2: Zekât ve Sadaka

İslam'ın Paylaşma ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem	46
Kazanım Testi-1	50
Kazanım Testi-2	51
Yeni Nesil Test-1	52
Yeni Nesil Test-2	53
Zekât ve Sadaka İbadeti	54
Kazanım Testi-3	60
Kazanım Testi-4	61
Yeni Nesil Test-3	62
Yeni Nesil Test-4	63
Zekât ve Sadakanın Bireysel ve Toplumsal Faydaları	64
Kazanım Testi-5	67
Kazanım Testi-6	68
Yeni Nesil Test-5	69
Yeni Nesil Test-6	70
Bir Peygamber Tanıyorum: "Hz. Şuayb (as)"	71
Kazanım Testi-7	73
Kazanım Testi-8	74
Yeni Nesil Test-7	75
Yeni Nesil Test-8	76
Bir Sure Tanıyorum: "Maun Suresi ve Anlamı"	77
Kazanım Testi-9	79
Kazanım Testi-10	80
Yeni Nesil Test-9	81
Yeni Nesil Test-10	82
Yeni Nesil Test-11	83
Yeni Nesil Test-12	84
Kavramlar	85

Ünite -3: Din ve Hayat

Din, Birey ve Toplum	88
Kazanım Testi-1	93
Kazanım Testi-2	94
Yeni Nesil Test-1	95
Yeni Nesil Test-2	96
Dinin Temel Gayesi	97

Kazanım Testi-3	103
Kazanım Testi-4	104
Yeni Nesil Test-3	105
Yeni Nesil Test-4	106
Bir Peygamber Tanıyorum: "Hz. Yusuf (as)"	107
Kazanım Testi-5	110
Kazanım Testi-6	111
Yeni Nesil Test-5	112
Yeni Nesil Test-6	113
Bir Sure Tanıyorum: "Asr Suresi ve Anlamı"	114
Kazanım Testi-7	116
Kazanım Testi-8	117
Yeni Nesil Test-7	118
Yeni Nesil Test-8	119
Yeni Nesil Test-9	120
Yeni Nesil Test-10	121
Kavramlar	122

Ünite -4: Hz. Muhammed'in Örnekliği

Doğruluğu ve Güvenilirliği ile Merhametli ve Affediciliği Oluşu	124
Kazanım Testi-1	127
Kazanım Testi-2	128
Yeni Nesil Test-1	129
Yeni Nesil Test-2	130
İstişareye Önem Vermesi ve Hakkı Gözetmedeki Hassasiyeti	131
Kazanım Testi-3	134
Kazanım Testi-4	135
Yeni Nesil Test-3	136
Yeni Nesil Test-4	137
Davasındaki Cesaret ve Kararlılığı ile İnsanlara Değer Vermesi	138
Kazanım Testi-5	142
Kazanım Testi-6	143
Yeni Nesil Test-5	144
Yeni Nesil Test-6	145
Bir Sure Tanıyorum: "Kureyş Suresi ve Anlamı"	146
Kazanım Testi-7	148
Kazanım Testi-8	149
Yeni Nesil Test-7	150
Yeni Nesil Test-8	151
Kavramlar	152

Ünite -5: Kur'an-ı Kerim ve Özellikleri

İslam Dininin Temel Kaynakları	154
Kazanım Testi-1	157
Kazanım Testi-2	158
Yeni Nesil Test-1	159
Yeni Nesil Test-2	160
Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları	161
Kazanım Testi-3	165
Kazanım Testi-4	166
Yeni Nesil Test-3	167
Yeni Nesil Test-4	168
Kur'an-ı Kerim'in Temel Özellikleri	169
Kazanım Testi-5	172
Kazanım Testi-6	173
Yeni Nesil Test-5	174
Yeni Nesil Test-6	175
Bir Peygamber Tanıyorum: "Hz. Nuh (as)"	176
Kazanım Testi-7	179
Kazanım Testi-8	180
Yeni Nesil Test-7	181
Yeni Nesil Test-8	182
Yeni Nesil Test-9	183
Yeni Nesil Test-10	184
Kavramlar	185

CEVAP ANAHTARI	187
----------------	-----

ÜNİTE 1

KADER İNANCI

Kazanımlar

- 8.1.1. Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıklar.
- 8.1.2. İnsanın ilmi, iradesi ve sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar.
- 8.1.3. Kaza ve kader ile ilgili kavramları analiz eder.
- 8.1.4. Toplumda kader ve kaza ile ilgili yanlış olan anlayışları sorgular.
- 8.1.5. Hz. Musa'nın (as) hayatını ana hatlarıyla tanır.
- 8.1.6. Ayet el-Kürsî'yi okur ve anlamını söyler.

Kader ve Kaza İnanç

1. Kader

- Sözlükte ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüye göre yapmak, belirlemek, hükmetmek ve gücü yetmek gibi anlamlara gelen **kader** sözcüğü, dini bir terim olarak şu anlamı ifade eder: “Yüce Allah’ın ezelden (yani öncesizlikten) ebede (yani sonsuzluğa) kadar olmuş ve olacak her şeyi sınırsız bilgisi ve kudreti ile bilmesi, takdir etmesi, planlaması, programlaması, ölçmesi, biçmesi ve düzenlemesidir.”
- Bir başka deyişle kader, **Allah’ın (cc) evrendeki bilgisi, planı, programı, ölçüsü, düzeni, uyumu ve ahengi, evrensel kanunu ve yasasıdır.**

Bilgi

Kader ve kazaya iman etmek (inanmak), İslam dininin altı inanç (iman) esasından biridir. **Bu gerçek**, Kur’an’da açık ifade edilmese de İslam âlimleri (bilginleri); Kur’ân-ı Kerim’in bütününden ve Hz. Peygamber’in (sav) “İman, İslam ve İhsan” hakkında bilgi verdiği **Cibril Hadisi**’nde geçen meşhur sözlerinden, kader ve kazaya iman etmenin bir **inanç esası** olduğunu söylemişlerdir.

2. Kaza

- Sözlükte **emir, hüküm, bitirmek, yaratmak** ve **gerçekleştirmek** gibi anlamlara gelen **kaza** sözcüğü, dini bir terim olarak şu anlamı ifade eder: “Allah’ın (cc) ezelde irade ve takdir ettiği, planladığı bir şeyi; yeri ve zamanı gelince yaratmasıdır.”
- Başka bir ifade ile kaza, **Allah’ın (cc) kaderdeki bilgisinin, planının, programının, evrensel yasasının/kanununun yeri ve zamanı gelince ortaya çıkması, meydana gelmesidir.**

Öğretmen Notu

Kader, henüz **olmamış** ve **gerçekleşmemiş olayları** (geleceği); kaza, **olmuş** ve **bitmiş olayları** (geçmiş) ifade eder.

Örnek

“Yarın maç oynayacağım.” yargısı, **kader** kavramını ifade ederken; “Dün maç oynadım.” yargısı, **kaza** kavramını ifade eder.

Öğretmen Notu

Kader ve **kaza** aynı zamanda bir **sebeplere ve sonuçtur**. Çünkü evrenin ve dünyanın başlangıcından bu yana hiç durmadan işleyen **evrensel yasalar/kanunlar**, kader kavramı içinde değerlendirilirken; bu evrensel yasa ve kanunlar sonucunda meydana gelen **olay ve hadiseler**, kaza kavramı içinde değerlendirilmektedir.

Örnek

Fizik bilimindeki “Dünya, yüzeyinde ya da yakınında bulunan tüm cisimlere yer çekimi ivmesi kazandırarak onların yere doğru düşmelerini sağlar.” yasası/kanunu, **kader** kavramını ifade ederken; yüksekten bırakılan bir cismin yere düşmesi, **kaza** kavramını ifade eder.

3. Kader ve Kaza ile İlgili Allah'ın (cc) Sıfatları

- Kader ve kazaya iman eden (inanana) bir mü'min, aynı zamanda Allah'ın (cc) **ilim**, **irade**, **kudret** ve **tekvin** sıfatlarına da inanmış demektir.
- **İlim** sıfatı, Allah'ın (cc) gerek bu âleme (evrene) gerekse öte âleme (ahirete) ait tüm nesne ve olayları bilmesini; **irade** sıfatı, Allah'ın (cc) dilemesi ve dilediğini, dilediği şekilde yapmasını; **kudret** sıfatı, Allah'ın (cc) her şeye gücünün yetmesini; **tekvin** sıfatı ise Allah'ın (cc), evreni ve içindekileri yoktan yaratmasını ifade eder.

Dikkat

İlim, irade, kudret ve tekvin sıfatları; Allah'ta (cc) **sınırsız**, insanda **sınırlıdır**. Zira Yüce Allah **sınırsız** bir **bilgiye**, **sınırsız** bir **iradeye** (**küllî irade**) ve **sınırsız** bir **güce** sahiptir. İnsan ise **sınırlı** bir **bilgiye**, **sınırlı** bir **iradeye** (**cüzi irade**) ve **sınırlı** bir **güce** sahiptir. Allah (cc), her şeyi **yoktan** yaratırken; insan, **evrende var olanlarla** ortaya bir şeyler koyar.

4. Allah (cc) Evrendeki Her Şeyi Belli Bir Ölçüye Göre Yaratmıştır

- Allah (cc), evrende var olan her şeyi belli bir **ölçü** ve **düzene** yani bir kadere göre yaratmıştır. Dolayısıyla Dünya ve gök cisimlerinin tamamını içine alan evrende, hiçbir şey **gelişigüzel** ve **boşuna** yaratılmamıştır. Her şey, mutlaka belli bir ölçü, ahenk, uyum ve düzen içinde yaratılmıştır.

Örnek

Güneş'in çekim kuvveti olmasaydı, evrendeki tüm gök cisimleri yörüngelerinden saparak uzayın derinliklerinde kaybolurdu. Ya da **gök cisimleri ve gezegenler, yörüngelerinden biraz sapsa** birbirlerine çarparak büyük patlamalara sebep olabilirlerdi ve bunun sonucunda evrenin kurulu düzenini bozabilirlerdi. Veyahut **Ay, Dünya'ya şu andaki mesafesinden daha yakın ya da daha uzak olsaydı**, deniz ve okyanuslardaki gel-git olayları canlılara zarar verecek derecede etkili olurdu.

- Evrendeki bu **ölçü**, **düzen** ve **ahenk**; gezegenlerde olduğu gibi **hem** dünyanın işleyişinde **hem** insanlarda **hem** hayvanlarda **hem de** bitkilerde mevcuttur. Bununla birlikte Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde evrendeki bu mükemmellikten **ibret alınması** ve bu kurulu **düzeni bozmamaya dikkat edilmesi** gerektiği vurgulanır. (Bkz. *Yunus suresi, 5-6. ayetler; Rahman suresi, 7-8. ayetler*)

Sakın Unutma

Allah'ın (cc) her şeyi bir ölçü ve düzene göre yarattığına işaret eden ayetlerden bazıları şöyledir:

- ★ "Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve düzene göre yarattık." (Kamer suresi, 49. ayet)
- ★ "O (Allah), her şeyi yaratmış ve yarattığı o şeyleri bir ölçüye göre takdir etmiştir." (Furkan suresi, 2. ayet)
- ★ "O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun?" (Mülk suresi, 3. ayet)
- ★ "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık." (Tin suresi, 4. ayet)

5. Evrensel Yasalar

- İçindekilerle birlikte tüm **evren (kâinat)**, her şeyi yaratan ve yöneten Yüce Allah'ın koyduğu **evrensel yasalar/kanunlar** sayesinde kusursuzca hareket eder. Bu evrensel yasalar ya da kanunlar, **değişmez** olup Kur'an-ı Kerim'de **Sünnetullah** ve **Adetullah** kavramları ile ifade edilirler. Nitekim bu gerçeğe, **Fâtr** suresinin 43. ayetinde şöyle değinilmektedir: "Sen Allah'ın kanununda/yasasında hiçbir değişiklik ve hiçbir sapma bulamazsın." **Evrensel yasalar**, bir sonraki sayfada gösterildiği üzere **fiziksel**, **biyolojik** ve **toplumsal** olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir.

KADER İNANCI

a. Fiziksel Yasalar: Bu yasalar, evrendeki **cansız** varlıklarla ilgili olup **madde ve enerjinin oluşumu, dönüşümü ve hareketi** ile ilgilidir. **Doğa yasaları** olarak da adlandırılan bu yasalar, bilimsel deney ve gözlemlerle tespit edilebilirler.

Örnek

“Su kendi yoğunluğundan daha az yoğunluğa sahip olan cisimleri, yüzeyine doğru itmektedir. Yoğunluk farklılıklarından ortaya çıkan itme kuvveti etkisiyle cisim yüzmeye başlar.” **kanunu**, fiziksel yasalar içinde değerlendirilir. Bu yasalar, dünyanın her yerinde **aynıdır** ve **değişmez** kurallardır.

Fiziksel yasalara işaret eden bazı ayetler şöyledir:

- ★ “Ne güneş aya yetişebilir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzmektedir.” (Yasin suresi, 40. ayet)
- ★ “Koyduğu yasalarla denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunan Allah’tır.” (İbrahim suresi, 32. ayet)

b. Biyolojik Yasalar: Bu yasalar, evrendeki **canlı** varlıklarla (insanlar, hayvanlar ve bitkilerle) ilgili olup canlıların **yaratılışı ile başlayıp; doğmaları, oluşumları, gelişimleri, çoğalmaları ve çeşitli özelliklerini** içeren yasalarlardır. Bu yasalar da fiziksel yasalar gibi bilimsel deney ve gözlemlerle tespit edilebilirler.

Örnek

Yüce Allah’ın, varlığını sürdürebilmesi için insanı solunum, sindirim ve dolaşım gibi sistemlerle donatması; buldukları çevreye **uyum** sağlayabilmeleri için kuşlara kanat vermesi, yaşayabilmeleri için bitkilere fotosentez yapma kabiliyeti vermesi **biyolojik yasaların** bir sonucudur.

Biyolojik yasalara işaret eden bazı ayetler şöyledir:

- ★ “Allah, sizi önce topraktan, sonra da az bir sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi (erkekli dişili) eşler yaptı. Allah’ın ilmine dayanmadan hiçbir dişi ne hamile kalır ne de doğurur.” (Fâtır suresi, 11. ayet)
- ★ “Rüzgârları da aşılamağı olarak gönderip yukarıdan su indirerek sizi onunla suladık.” (Hicr suresi, 22. ayet)

c. Toplumsal Yasalar: Bu yasalar, toplumda **huzur** ve **barışı** tesis etmek, bireylerin **mutlu** ve **güvenli** bir ortamda yaşayabilmelerine zemin hazırlamak için konulmuş **kalıcı** (evrensel) **değer** ve **ilkelerdir**. Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet ve kul hakkı gibi değer ve ilkeler, bu yasaların temelini oluşturur. Zira toplumun barış ve huzuru, ancak bu evrensel ilkelere bağlı kalınarak mümkün olabilir. Ayrıca bu yasalar, **toplumsal olaylar** arasındaki **sebe-sonuç** ilişkisini de ifade eder.

Örnek

“Adalet ve eşitliğin olmadığı toplumlarda barış, hızla bozularak kaos ortamı oluşur.” ve “Dış etkenlerden uzak toplumlarda değişim ve gelişim yavaştır.” yargıları, toplumsal yasaların bir gereğidir.

Toplumsal yasalara işaret eden bazı ayetler şöyledir:

- ★ “Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez.” (Ra’d suresi, 11. ayet)
- ★ “Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmadılar mı?” (Fâtır suresi, ayet)

Sakın Unutma

- Günümüzde kullandığımız teknolojik ürünlerin çoğu Allah’ın (cc) evrene koyduğu **fiziksel yasalar** sayesinde üretilmekte ve kullanılmaktadır. Ayrıca sebze ve meyveler, Allah’ın (cc) koyduğu **biyolojik** yasalara göre insanlar tarafından yetiştirilmektedir.
- Evrensel yasalar, insanı **doğrudan** ilgilendirir. Bu sebeple insan, bu yasaları dikkate alıp önlem almalı ve onlara uygun bir yaşam sürmelidir. Çünkü evrensel yasaları dikkate almadan yaşayan bir insanın zarar görmesi kaçınılmazdır.

Etkinlik-1

Aşağıda verilen tanımların başına “doğru” ya da “yanlış” olma durumlarına göre “D” veya “Y” yazınız.

- a. **Kudret**, Allah'ın (cc) gerek bu âleme gerekse öte âleme ait tüm nesne ve olayları bilmesini ifade eden sıfattır.
- b. **İrade**, Allah'ın (cc) her şeye gücünün yetmesini ifade eden bir sıfattır.
- c. **Tekvin**, Allah'ın (cc), evreni ve içindekileri yoktan yaratmasını ifade eden bir sıfattır.
- d. **İlim**, Allah'ın (cc) dilemesi ve dilediğini, dilediği şekilde yapmasını ifade eden bir sıfattır.

Etkinlik-2

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan boşlukları ilgili olduğu görsele göre evrensel yasalar ile doldurunuz.

a. Yasalar

b. Yasalar

c. Yasalar

Etkinlik-3

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen uygun ifadelerle doldurunuz.

(kaza - olmuş - yeri - iman - kader - olacak - zamanı)

1. .... Allah'ın (cc) evrendeki bilgisi, planı, programı, ölçüsü, düzeni, uyum ve ahengi, evrensel kanunu ve yasasıdır.
2. Kader ve kazaya iman etmek, İslam dininin altı ..... esasından biridir.
3. Kaza; Allah'ın (cc) kaderdeki bilgisinin, planının, programının, evrensel yasasının/kanunun ..... ve ..... gelince ortaya çıkması, meydana gelmesidir.
4. Kader, ... olayları kaza ise, ... olayları ifade eder.
5. “Ödevlerimi bitirdim.” yargısı ..... kavramı için örnek verilebilir.

Etkinlik-4

Aşağıdaki boş satırları “Yüce Allah evrendeki her şeyi belli bir ölçüye göre yaratmıştır.” yargısını destekleyecek örneklerle doldurunuz.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Etkinlik-5

Aşağıdaki ayetlerin ilgili oldukları yasaları karşısındaki boşluklara yazınız.

		İLGİLİ YASA	
1.	YASİN SURESİ 37-40. AYETLER	“Onlara bir delil de gecedir ki biz ondan gündüzü sıyrıp çekeriz de birden karanlığa gömülürler. Güneş de akar gider yörüngesinde. İşte bu çok güçlü ve her şeyi bilen Allah’ın yaratmasıdır.”	.....
2.	NÜR SURESİ 45. AYET	“Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı kamı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür.”	.....
3.	A'RÂF SURESİ 34. AYET	“Her milletin belli bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler.”	.....
4.	ENBİYÂ SURESİ 33. AYET	“Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratan odur. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir.”	.....
5.	NAHL SURESİ 90. AYET	“Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.”	.....
6.	ŞUARÂ SURESİ 7. AYET	“Yeryüzüne bakmazlar mı, orada her türden nice güzel ve yararlı bitkiler bitirdik.”	.....

1. Aşağıdaki ayetlerden hangisi “fiziksel” ya da “biyolojik” yasalara örnek gösterilemez?

A) “O’nun (Allah’ın) koyduğu yasalarla denizde akıp gitsin diye gemileri de hizmetinize verdi.”

(İbrahim suresi, 32. ayet)

B) “Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür.”

(Nûr suresi, 45. ayet)

C) “Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O’dur. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir.”

(Enbiyâ suresi, 33. ayet)

D) “Her milletin belli bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi ne bir an geri kalabilirler ne de öne geçebilirler.”

(A’râf suresi, 34. ayet)

2. Aşağıdaki kavramlardan hangisi, En’âm suresinin 96. ayetinde geçen “O (Allah), karanlığı yarıp sabahı çıkarandır. Geceyi dinlenme zamanı, Güneş’i ve Ay’ı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilen takdiridir (ölçüp biçmesidir.)” ilahi ifadeleri ile doğrudan ilgilidir?

- A) Kaza B) Kader
C) İlim D) Tevhid

3. Dilruba, okula gelmeyen arkadaşı İlayda’ya derste işlenen kader ve kaza kelimelerinin sözlük ve terim anlamlarını anlattıktan sonra daha iyi anlaması için bunlarla ilgili örnekler vermeye çalışmıştır.

Buna göre Dilruba’nın, arkadaşı İlayda’ya verdiği;

- I. “Yarın satranç turnuvasına katılacağım.” yargısı kader kavramını ifade eder.
II. “Dün satranç turnuvasına katıldım.” yargısı kader kavramını ifade eder.
III. Kaza kavramı; Allah’ın (cc) sonsuz ilmi ve kudretiyle, evrende olmuş ve olacak herşeyi takdir etmesidir.

örneklerin hangilerinde yanlışlık yapmıştır?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

4. “Böylece onları, iki günde (iki evrede) yedi gök olarak yarattı ve her göğe kendi işini bildirdi. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu koruduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkıyla bilen Allah’ın takdiridir.”

(Fussilet suresi, 12. ayet)

Verilen ayette altı çizili ifadeleri anlamca karşılayan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kaza B) İman
C) Tevekkül D) Kader

5. İslam hadis kaynaklarında aktarıldığına göre Cebra-il Melek (as), günün birinde Hz. Muhammed’in (sav) huzuruna bir adam şeklinde gelir ve O’na (sav), “Bana iman hakkında bilgi ver.” der. O da (sav) şöyle cevap verir: “Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman etmendir. Aynı şekilde hayrı ve şerri ile kadere inanmandır.”

Sadece bu metne bağlı kalınarak;

- I. Melekler, başka varlıkların şekline girebilirler.
II. Kadere iman, İslam’daki altı inanç esasından biridir.
III. Kader ve kazaya inanılması gerektiği Kur’an ayetleri ile belirtilmiştir.

yargılarından hangilerine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

6. Kader ve kazaya iman, diğer iman esasları gibi Kur’an’da açık açık dile getirilmemiş olsa da İslam bilginleri; Kur’an-ı Kerim’in bütününden yola çıkarak kader ve kazaya iman etmenin bir inanç esası olduğunu kaydetmişlerdir. Çünkü kader ve kazaya iman, Allah’ın (cc); ....., ..., ... ve tekvin sıfatlarına inanmak anlamına gelir. Yani bu sıfatlara inanan biri, kader ve kazaya inanmış olur.

Aşağıdakilerden hangisi parçada boş bırakılan yerlerden herhangi birine getirilemez?

- A) hayat B) ilim
C) irade D) kudret

1. Aşağıdaki ayetlerin hangisinde “evrende var olan düzen” vurgulanmaktadır?

A) “Biz cehennemın işlerine bakmakla yalnız melekleri görevlendirmişizdir. Onların sayısını da inkâr edenler için sadece bir imtihan vesilesi yaptık.”

(Müddessir suresi, 31. ayet)

B) “Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk görmezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun?”

(Mülk suresi, 3. ayet)

C) “O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.”

(Mülk suresi, 2. ayet)

D) “Kıyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar.”

(Mü'min suresi, 59. ayet)

2.

TAMMAT GAZETESİ

Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Orman Entomolojisi ve Koruma Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Temel Göktürk, doğanın dengesi için yılanların öldürülmemesi çağrısı yaptı.

Göktürk, yaptığı çağrıda; yılanların, böcek ve fare gibi kemirgenlerin sayısını dengeleyerek hastalıkların artışını ve ekinlerin yok edilmesini engellediğini, bu nedenle öldürülmelerinin doğru olmadığını söyledi.

Bu gazetede ki çağrıda, insanların aşağıdakilerden hangisini yapması gerektiği vurgulanmaktadır?

- A) Doğadaki canlılarla güçlü bir iletişim içinde olmaları
- B) Olası doğa felaketlerinde sabırlı davranmaları
- C) Evrendeki yasalara uygun hareket etmeleri
- D) Rızkı, helal ve meşru yollardan kazanmaları

3.

Cuma Hutbesi - Canlı Yayın

Muhterem Müslümanlar!

Bir gün Hz. Peygamber (sav), yolda gördüğü bir delikanlıya şu nasihatlerde bulunur: “Allah’ı gözet ki Allah da seni gözet sin. Allah’ı gözet ki O’nu (daima) yanında bulasın. Bir şey istediğinde Allah’tan iste! Yardıma muhtaç olduğunda Allah’tan yardım dile! Şunu bil ki bütün insanlar sana fayda vermek için toplansa Allah’ın takdiri dışında sana faydalı olmazlar. Ayrıca bütün insanlar sana zarar vermek için toplansa Allah’ın takdiri dışında sana hiçbir şeyde zarar veremezler. Bu konuda kalemler kaldırılmış (karar verilmiş), sayfalar kurumuştur (hüküm kesinleşmiştir).”

Cuma hutbesinde aktarılan bu hadis-i şeriften aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşamaz?

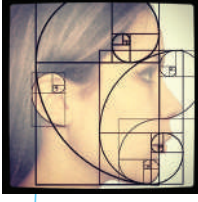
- A) Yüce Allah’ın izni olmadan hiç kimse başkasına ne iyilik ne de kötülük yapamaz.
- B) Sıkıntılı zamanlarda Yüce Allah’tan yardım istenmelidir.
- C) Bir mü’min, her tutumunda Allah’ın (cc) hoşnutluğunu gözetmelidir.
- D) Olumsuz durumlarda, hiçbir şey yapmadan Allah’ın (cc) takdiri beklenmelidir.

4. Sözlükte; bir şeye gücü yetmek, biçimlendirmek, planlamak, ölçü ile yapmak, kıymetini bilmek ve mukayese etmek gibi anlamlara gelen kader sözcüğü; bir terim olarak şu anlamları içermektedir: Allah’ın (cc), ...

Bu metin anlam akışına göre aşağıdakilerden hangisi ile devam edemez?

- A) sonsuz ilmi ve kudretiyle evrende olmuş ve olacak her şeyi takdir etmesidir.
- B) evrendeki her şeyi belli bir düzen ve plan üzere yönetmesidir.
- C) ezelde bildiği ve takdir ettiği bir şeyi yeri ve zamanı gelince yaratmasıdır.
- D) insanların özgür iradeleriyle yaptıklarını ve yapacaklarını önceden bilmesidir.

1.

Evrenin işleyişi, insanda kaotik ve öngörülemez hissi yaratsa da esasında doğa, matematiksel denklemlere göre hareket ediyor. Bu denklemlerin en büyüleyicilerinden biri de "Altın Oran" kuralıdır. Evin salonunda yetiştirdiğimiz bitkiden, durmadan genişleyen spiral şeklindeki galaksilere kadar birçok örnekte altın orana rastlamak mümkündür. Ayrıca insanın vücudunda da birden çok altın oran görmek mümkündür. Örneğin; yüzün boyu ve genişliği, dudak ve kaşların birleşim noktaları ve arası, burun boyu ve genişliği, çene ucu ve kaşların birleşim yeri ve arası, ağız boyu, göz bebeklerinin arası ve daha birçok ayrıntı...

Bu bilgiler, aşağıdaki ayetlerden hangisinin vermek istediği temel mesaj ile örtüşmektedir?

- A) "Biz gökleri, yeri ve bunlar arasında bulunanları ancak hak ve adalet temelinde yarattık."
(Hicr suresi, 85. ayet)
- B) "O (Allah), kulların önlerindeki ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir."
(Bakara suresi, 255. ayet)
- C) "Gerçekten biz, her şeyi (bir yasaya göre) ölçü ve dengede yarattık."
(Kamer suresi, 49. ayet)
- D) "Bu dünya hayatı ancak bir eğlence ve oyundan ibarettir. Ahiret yurduna gelince, işte gerçek hayat odur."
(Ankebût suresi, 64. ayet)

2. Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet ve kul hakkı gibi değerler bu yasaların temelini oluşturmaktadır. Çünkü insanların barış ve huzuru, bu değerlere olan bağlılıkla sağlanır. Nitekim Kur'an'ın Ra'd suresinin 11. ayetinde "Şüphesiz ki bir topluluk kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez." buyrulurken toplumların yükseliş ve çöküşlerinin kendi iradeleriyle belli yasalara uymalarına bağlı olduğu ifade edilir.

Parçada sözü edilen yasalar, aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Biyolojik
B) Fiziksel
C) Tarihsel
D) Toplumsal

3.

Evimizdeki eşyalar belirsiz bir şekilde uçsaydı, her sabah kalktığımızda yattığımız yerden farklı bir yerde uyansaydık, odada duran su bir anda kaynamaya, eşyalarımız bir anda yok olmaya başlasaydı; kısaca hiçbir ..... olmadığı bir evrende yaşıyor olsaydık bir günümüz nasıl geçirdi acaba?

Verilen bilgilendirici görselde boş bırakılan yere anlamın akışına göre aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) fiziksel yasanın
B) biyolojik yasanın
C) kimyasal yasanın
D) toplumsal yasanın

1. Belgin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden verilen ara tatil test ödevlerini bitirdikten sonra özellikle "kader" ve "kaza" kavramlarını içeren soruları yanlış yaptığını farketmiştir. Bunun üzerine Belgin, hem koç (danışman) hem de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olan Nurbanu Öğretmen ile aşağıdaki WhatsApp yazışmalarını yapmıştır.

Buna göre, Nurbanu Öğretmen'in sözü edilen yazışma için Belgin'e aşağıdaki açıklamalardan hangisini yapması beklenemez?

- A) Kader, henüz olmamış ve gerçekleşmemiş olayları ifade ederken; kaza, olmuş ve bitmiş olayları ifade eder.
- B) Örneğin; "Yarın Ankara'ya gideceğim." yargısı, kaza kavramını ifade ederken, "Dün Ankara'daydım." yargısı, kader kavramını ifade eder.
- C) Sözlükte kader; ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüye göre yapmak, belirlemek, hükmetmek ve gücü yetmek gibi anlamlara denk düşerken, kaza; emir, hüküm, bitirmek, yaratmak ve gerçekleştirmek gibi anlamlara gelir.
- D) Örneğin; fizik bilimindeki "Suyun Kaldırma Kuvveti" yasası/kanunu, kader kavramını ifade ederken; bir geminin su üstünde yüzmesi kaza kavramını ifade eder.

2. **Aşağıdakilerden hangisi "kader" ya da "kaza" kavramlarından herhangi birinin sözlük yahut terim anlamlarından biri olamaz?**

- A) Yaratmak
B) Takdir etmek
C) Alın yazısını yaşamak
D) Ortaya çıkmak

İnsanın İradesi ve Kader

1. Akıllı, Özgür ve Sorumlu Bir Varlık: “İnsan”

- Canlılar âleminde **insan dışındaki her varlık**, Yüce Allah'ın evrende tesis ettiği **evrensel yasalara uymak zorundadır**. Bunun bir gereği olarak hayvanlar ve bitkiler, yaradılışları (doğaları) gereği kendilerine verilen görevleri yerine getirmek mecburiyetindedirler. Bu sebeple onların seçim ve tercihleri yani iradeleri yoktur.
- Ancak **insan öyle değildir**. Çünkü o, diğer varlıklardan farklı olarak bir **akla** ve **özgür** iradeye sahiptir. Buna göre Allah (cc), insana **bir şeyi özgürce seçme ve özgürce seçtiği bu şeyi de yapma gücü**, yani "özgür/hür irade" vermiştir. Bunun yanı sıra insana, doğru (hak) ve yanlış (bâtıl) ayırt edebilmesi için bir **akıl** bahşetmiştir. Ayrıca iyi (hayır) ve kötünün (şer) ne olduğunu ona açıklayacak **peygamberler** ve **kutsal kitaplar** göndermiştir.

2. Külli (Sınırsız) ve Cüzi (Sınırlı) İrade

- Dileme, tercih ve seçim yapma, karar verme ve bunlar için gerekli güç ve kabiliyete **irade** adı verilir.
- İnsanın eylemleri (filleri), **tercihli** ve **zorunlu** olmak üzere iki kısımda değerlendirilebilir. Okula gitmek, ödev yapmak, spor yapmak, çalışmak, ibadet etmek, iyi ya da kötü davranışlar sergilemek gibi fiiller **tercihli** kısma girer. **Bu kısım**, kişinin sorumluluk alanına girer. Çünkü insan bu fiilleri kendi hür iradesi ile yapmaktadır. İşte bu sorumluluk alanına **cüzi (sınırlı) irade** adı verilir. Ancak kişinin iradesi dışında kalan/işleyen durumlar da bulunmaktadır. Organlarımızın çalışması; ne zaman, nerede ve hangi anne babadan dünyaya geldiğimiz; hangi cinsiyet ve ırktan doğduğumuz; göz, ten ve saç rengimizin ne olduğu gibi durumlar **zorunlu** kısma girer. Bu kısım, kişinin sorumluluk alanına girmez. Çünkü bu kısım, Yüce Allah'ın takdiri (dilemesi) ile gerçekleşir. İşte insanın sorumlu olmadığı bu alana **külli (sınırsız) irade** adı verilir.
- İnsan **isterse** iyiyi, doğruyu, yararlı olanı tercih eder ve onu yapar; **isterse** kötüyü, yanlış, zararlı olanı tercih eder ve onu yapar. Bundan dolayı insan, özgür iradesiyle tercih edip yapmış olduğu davranışın sonucundan da **sorumlu** olur.
- **O halde insan**; özgür iradesini ve aklını kullanarak, sorumluluklarını ve kaderini belirleyebilir.

Örnek

Bir öğrenci, sınavda başarılı olmak için derse çalışmasının gerekli olduğunu bilir. Ancak çalışıp çalışmamak, kendisinin karar vereceği bir durumdur. Eğer öğrenci, iradesini kullanarak, derse çalışmamayı tercih eder ve bunun sonucunda sınavda başarısız olursa, sorumluluk tamamen kendisine aittir. Sınavda başarısız olduğunda “**Yüce Allah kaderime böyle yazmış, alın yazım buymuş, ben ne yapabilirim ki?**” diyerek sorumluluğu kadere ve Allah'a yüklemesi doğru değildir. İnsan böyle demekle sorumluluktan kaçamaz. Böyle bir düşünce insanın kendi aklını, hür iradesini ve yapma gücünü inkâr etmektir.

3. Cüzi İrade ile İlgili Bazı Ayetler

- ★ “Şüphesiz biz ona (insana) doğru yolu gösterdik. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder.” (İnsan suresi, 3. ayet)
- ★ “Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki, nefsinin arındırılan kurtuluşa ermiştir.” (Şems suresi, 7-9. ayetler)
- ★ “Herkes kazandığı karşılığında rehindir (hesap verecektir.)” (Tür suresi, 21. ayet)
- ★ “Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın yükünü yüklenmez.” (Zümer suresi, 18. ayet)
- ★ “Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin, kullara (zerre kadar) zulmedici değildir.” (Fussilet suresi, 46. ayet)

Öğretmen Notu

Evrensel yasaları, bu konu bağlamında değerlendirecek olursak; **fiziksel** ve **biyolojik** yasaların küllî irade, **toplumsal** yasaların ise **cüzi** irade kapsamına girdiğini söyleyebiliriz.

Dikkat

İslam kaynaklarında Hz. Ömer (ra) ile ilgili anlatılan şu olay, İslam'ın kader anlayışını kavramada önemli bir yere sahiptir:

Hiz. Ömer (ra), halifeliğı devrinde bir gün Şam bölgesine gitmek üzere yola çıkar. Onu yolda bölgenin Başkomutanı Ebu Ubeyde bin Cerrah (ra) ile altındaki komutanlar karşılar ve ona Şam bölgesinde "veba" adında ölümcül bir salgının (virüsün) baş gösterdiği haberini verirler. Bunun üzerine Hz. Ömer (ra), Şam bölgesine girmeme kararı alır ve yanındakilere geri dönülmesi talimatı verir. Bu karar üzerine Başkomutan Ubeyde bin Cerrah Hz. Ömer'e (ra) şöyle der: "Ey Halife! Şimdi sen Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun? Yüce Allah ecelimizi bu hastalıktan yazmışsa ölürüz, yazmamışsa bize hiçbir şey olmaz." Halife, komutanın bu sözünü çok yadırgar ve ona şöyle der: "Ey Ebu Ubeyde! Şimdi bu sözü sen mi söylüyorsun? Evet, Allah'ın (cc) bir kaderinden Allah'ın (cc) bir diğeri kederine kaçıyorum. Zira Yüce Allah'ın hakkımızdaki takdirini bilmediğim için kendimce tedbir alıyorum. Senin develerin olsaydı ve bu develerin iki taraflı bir vadiye inşelirdi; vadilerden biri verimli, diğeri de çorak (verimsiz) olsaydı; sen de develerini verimli yerde otlatıydın, Allah'ın (cc) takdiri (kaderi) ile otlatmış oldurdun. Onları verimli yerde değil de çorak (verimsiz) yerde otlatıydın, yine de Allah'ın takdiri (kaderi) ile otlatmış olmaz mıydın?" (Müslim, Selam, 98)

KISA BİR HİKÂYE: "HAYAT TERCİHLERİMİZDEN İBARETTİR."

Zamanın birinde, güzel mi güzel bir orman varmış. Bu orman bahar aylarında kuş civıltıları ve yemişlerle dolar, hayvanlar ziyafet çekermiş. Yaz aylarında da eğlenceler başlar, şarkılar eşliğinde partiler verirmiş. Tüm bunlar olurken çalışkanlığıyla tanınan karınca, çiçeklerden tohumlar, ağaçlardan meyveler, topraktan da yemişler toplayıp kış için biriktirmiş. Soğuk havalarda ise sobasında yakmak için odunlarını da hazırlamış. Hiç yorulmaz, hiç şikayet etmezmiş. Büyük bir disiplin ve ciddiyetle işini yaparmış. Ağustos böceği ise bambaşka bir karaktere sahipmiş. Elinde kemani ile bütün bahar ve yaz ayları boyunca partilerde gezer, yer ve eğlenirmiş. Üstelik kış için hiçbir hazırlık yapmazmış. En sevdiği şey ise yiyip, içip, yatmış. Üstelik çalışkan karıncayı görünce onunla dalga geçer ve yazın tadını çıkarmayı bilmediğini söylemiş ona. Ter içindeki zavallı karınca ona cevap bile vermezmiş. Gel zaman git zaman günler geçmiş ve kış gelmiş. Bembeyaz kar toprağı sarıp sarmalamış. Herkes evine çekilmiş, ortalığı bir sessizlik sarmış. Karınca sıcak evinde akşam yemeğini yerken kapısı çalmış. Kapıyı açınca karşısında Ağustos böceğini görmüş ve: "Hayırdır inşallah!" demiş. Ağustos böceği; "Çok üşüdüm ve acıktım. Kimse bana yemek vermedi ve evine almadı. Bana yardım eder misin?" demiş. Karınca sinirli bir şekilde ona bakarak şöyle demiş: "Bütün yaz gezip eğlendin, üstelik benimle dalga geçtin. Kusura bakma, yaptığının cezasını çekmelisin." diyerek kapıyı Ağustos böceğinin suratına kapatmış. Ağustos böceği, işte o anda yaptığı hatanın farkına varmış ve içinden şunu geçirmiş: "Hayat, tercihlerimizden ibarettir. Bundan böyle hayatımda doğru tercihler yapacağım."

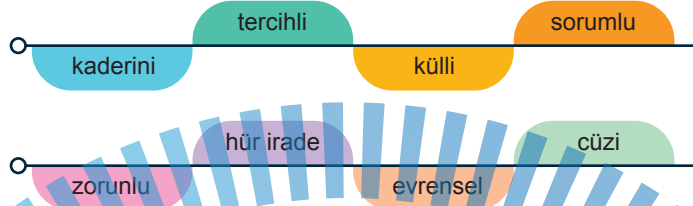

Etkinlik-6

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan alanları kutucuklarda verilen uygun ifadelerle doldurunuz.

1. Canlılar âleminde insan dışındaki her varlık, Allah'ın (cc) evrende hâkim kıldığı ..... yasalara uymak zorundadır.
2. Allah (cc), insana bir şeyi özgürce seçme ve seçtiği bu şeyi de yapma gücü, yani ..... vermiştir.
3. Okula gitmek, ödev yapmak, spor yapmak, çalışmak, ibadet etmek, iyi ya da kötü davranışlar sergilemek gibi fiiller ..... kadere girer.
4. Ne zaman, nerede ve hangi anne babadan dünyaya geldiğimiz; hangi cinsiyet ve ırktan doğduğumuz; göz, ten ve saç rengimizin ne olduğu gibi durumlar ..... kadere girer.
5. İnsan, özgür iradesiyle dileyip yapmış olduğu her davranışın sonucundan ..... olur.
6. Fiziksel ve biyolojik yasalar, ... irade kapsamına girer.
7. Allah'ın (cc) evrende tesis ettiği toplumsal yasalar ..... irade kapsamında değerlendirilir.
8. İnsan, özgür iradesini ve aklını kullanarak, sorumluluklarını ve ..... belirlemiştir.

Etkinlik-7

Aşağıdaki kutucukları ilgili oldukları irade türüne göre örnekte verildiği gibi hayattan kısa örneklerle doldurunuz.

KÜLLİ İRADE

1. Doğduğumuz yer

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

CÜZİ İRADE

1. Okuduğumuz okul

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

Etkinlik-8

Aşağıdaki açık uçlu soruları, boş bırakılan alanlara çok kısa ya da çok uzun olmayacak şekilde yanıtlayınız.

1. İrade nedir?

.....

.....

2. Külli irade nedir?

.....

.....

3. Sorumluluk nedir?

.....

.....

4. Cüzi irade nedir?

.....

.....

Etkinlik-9

Tabloda yer alan kutucukları, ilgili oldukları cümlelerin doğru ya da yanlış olma durumlarını dikkate alarak işaretleyiniz.

		Doğru	Yanlış
1	İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli fark akıllı olmasıdır.		
2	İnsan, aklı sayesinde, doğru ile yanlış ayırt edemez.		
3	İnsanın vahye muhatap olmasının temel nedeni, bir akla ve iradeye sahip olmasıdır.		
4	Yüce Allah, iyi ile kötüyü ayırt edebilmesi için insana peygamberler ve kutsal kitaplar göndermiştir.		
5	İnsan, sınırsız bir iradeye sahiptir.		
6	İnsan fiilleri, zorunlu ve tercihli olmak üzere iki kısma ayrılır.		
7	Yüce Allah, her şeyi kuşatan sınırsız bir iradeye sahiptir.		
8	İnsanın bilgisi hem görünen hem de görünmeyen (gayb) âlemini kuşatmıştır.		
9	İnsan, tercih ve kararlarının çoğunu kaderinde yazıldığı üzere mecburen yapmaktadır.		
10	Özgürlük ve sorumluluk arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur.		

1.

..... ve ..... gibi anlamları içeren irade, külli ve cüzi olmak üzere ikiye ayrılır.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi, metinde yer alan boşluklardan herhangi birine getirilemez?

- A) Dileme B) Tercih etme
C) Boyun eğme D) Karar verme

2. Hz. Peygamber (sav) bir hadisinde şöyle buyurmaktadır:

İnsanoğlu şu sorulara cevap vermedikçe ahiret gününde Allah'ın (cc) huzurundan hiçbir yere ayrılamaz:

- Ömrünü nerede ve nasıl tükettin?
- Gençliğini nerede geçirdin?
- Malını nereden kazanıp nereye harcadın?
- Bildiğin ile amel ettin mi?

Bu hadisten yola çıkılarak;

- I. İnsana biçilen hayat sınırlıdır.
II. İnsanlar yaptıklarından hesaba çekilecektir.
III. İnsan, irade ve sorumluluk sahibi bir varlıktır.

Yorumlarından hangisi yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve III D) I, II ve III

3. Aşağıdakilerden hangisi insanın "sorumlu bir varlık" olduğunu göstermek için ileri sürülemez?

- A) Düşünebilmesi
B) Konuşabilmesi
C) Karar verebilmesi
D) Özgür olması

4.

Allah (cc), insana, seçimlerini doğru bir şekilde yapması için kılavuz olarak peygamberleri ve kutsal kitapları gönderip onu seçimlerinde hür iradesi ile baş başa bırakmıştır.

Aşağıdaki ayetlerden hangisi bu kart metninde savunulan düşünceyi destekler niteliktedir?

- A) "Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder."

(İnsan suresi, 3. ayet)

- B) "Andolsun, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde (altı evrede) yarattık. Bize bir yorgunluk da dokunmadı."

(Kaf suresi, 38. ayet)

- C) "Biz onları, ateşe çağıran öncüler kıldık. Kıyamet günü de kendilerine yardım edilmeyecektir."

(Kasas suresi, 41. ayet)

- D) "Göğe burçlar yerleştiren, orada bir ışık kaynağı (güneş) ve aydınlatıcı bir ay yaratanın şanı çok yücedir."

(Furkan suresi, 61. ayet)

5. Kehf, İnsan ve Beled surelerinde geçen;

- I. "(Resulüm!) De ki: Gerçek Rabbinizdir. Dileyen inansın, dileyen inkâr etsin."
II. "Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder."
III. "Biz ona (insana) iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hayır ve şer yollarını) göstermedik mi?"

ayetlerinde, aşağıdaki kavramlardan hangileri ortak olarak vurgulanmaktadır?

A)	Cüzi irade	Sorumluluk
B)	Tevekkül	Tevhid
C)	Emek	Rızık
D)	Kader	Kaza

1. İnsanoğlunu diğer yaratılmışlardan farklı ve özel kılan en önemli şey, akıllı bir varlık olmasıdır. Yüce Allah'ın ona sunduğu akıl nimeti ile insan; düşünür, araştırma yapar ve hayat standardını yükseltmek için çalışır, üretir ve yeni icatlar ortaya koyar. Bu sayılanlara ek olarak da ruhunu besleyecek ve kendini her alanda geliştirecek sanatsal ve kültürel faaliyetlerde bulunur. İşte tüm bunları insan, sahip olduğu akıl sayesinde gerçekleştirir.

Bu parçada "insan" ile ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Sahip olduğu üstün yeteneklerle kültürel ve sanatsal alanda güzel işler yapması
B) Onu diğer canlılardan ayıran ve sorumlu bir varlık yapan en önemli özelliğin akıllı olması
C) Gelişen teknolojiyle birlikte hayat kalitesini yükselten yeniliklere imza atması
D) Varlıkların en üstünü olarak yaratılması

2. **Türk ceza hukununun 31. maddesine göre;**

Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

Verilen kanun maddesinde sözü edilen çocuklara yetişkinler gibi ceza verilmemesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Bedenen güçsüz olmaları
B) Henüz olgun bir akla ve iradeye sahip olmamaları
C) Ebeveynlerinin, yaptıkları hataların sorumluluklarını yüklenmesi
D) Devletin onlara sahip çıkması

3. İslam dininin emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla sorumlu tutulan kimseye "mükellef" adı verilir. Ancak dinen mükellef olmanın bazı şartları bulunmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi mükellef olmanın şartlardan biri olamaz?

- A) Akıllı olmak
B) Hür olmak
C) Zengin olmak
D) Güç yetirebilmek

4.

İNSANIN İRADESİ VE KADER

İnsan akıl ve irade sahibi bir varlıktır.

İnsana vahiyle doğru yol gösterilmiştir.

.....

.....

.....

Mehmet Öğretmen, "İnsanın İradesi ve Kader" konusunu işledikten hemen sonra tahtaya yansıttığı yukarıdaki panoya konuyla ilgili iki cümle yazar ve öğrencilerinden kalan boşlukları doğru cümlelerle doldurmalarını ister.

Buna göre, aşağıdaki öğrencilerden hangisinin yazdığı cümle panoya uygun değildir?

A) "İnsan, bir anne ve babadan dünyaya gelmiştir."

Fatma

B) "İnsan, cüzi iradeye sahiptir."

Ahmet

C) "İnsan, fiillerinden sorumlu bir varlıktır."

Ayşe

D) "İnsana düşünme yeteneği verilmiştir."

Tarık

5.

Dünyamızın küreye benzer bir şekli bulunmaktadır. Kutuplardan basık ve ekvatorndan şişkin bir şekilde görüntüsü vardır. Aynı zamanda yuvarlak olduğu için dünyamızın; bir tarafı güneş ışınlarını alırken, diğer tarafı karanlık kalır. Böylece dönme hareketleri ile beraber sırası ile dünyamızın değişik bölgeleri güneş ışınları sayesinde aydınlanır ve gündüz olur.

Verilen bu bilgi, aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Özgürlük
B) Cüzi irade
C) Sorumluluk
D) Külli irade

1.

"Başınıza her ne musibet gelirse, kendi yaptıklarınız yüzündendir. O (Allah), yine de çoğunu affeder. Yeryüzünde O'nu (Allah'ı) aciz bırakamazsınız."
(Şûra Suresi, 30-31. ayetler)

"İnsanların kendi işledikleri (kötülükler) sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Dönmeleri için Allah, yaptıklarının bazı (kötü) sonuçlarını (dünyada) onlara tattıracaktır."
(Rûm Suresi, 41-42. ayetler)

Bu ayetlere göre;

- I. Başa gelen olaylar, insanın karar ve tercihleriyle yakından ilgilidir.
- II. Doğa felaketleri, ilahi yazgı sonucunda gerçekleşmektedir.
- III. Yüce Allah, kullarına şefkat ve merhametle muamele etmektedir.

yargılarından hangileri savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III   D) I, II ve III

2.

Kur'an-ı Kerim'in beyanlarına göre Şeytan, hesap gününde; insanlara dünyada yalan vaatlerde bulunup onları aldattığını itiraf edecektir. Bununla birlikte Şeytan, doğru yolda gitmek isteyenleri zorla yoldan çıkaracak gücünün bulunmadığını, insanlara sadece çeşitli yollardan telkinde bulunduğunu, onların da bunu kabullendiğini ifade ederek onu değil, kendilerini kınamaları gerektiğini söyleyecektir. Çünkü Şeytan; dünyada insanlara ancak vesvese ve ayartma yoluyla ulaşabilmekte, onların işlediği günahları kendilerine sadece güzel göstermeye, kendi hevâ ve heveslerine uymada ahlâken bir sakınca olmadığına onları inandırmaya çalışmaktadır. Büyük Kur'an yorumcusu er-Râzî'nin de ifade ettiği gibi asıl Şeytan; insanın kendi nefsi, arzusu ve hevesleridir. İnsan özünde (nefsinde) boş ve bâtil inançlara önceden bir eğilim ve yatkınlık olmasaydı, bu şeytanî vesvese ve ayartmalar etkili olmazdı. İşte Şeytan, İbrahim suresinin 22. ayetinde insana "*Beni kınamayın, kendinizi kınayın!*" diyerek sorumluluğun insanlara ait olduğunu savunacaktır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Kötülüğün, kişiden kişiye değişen bir durum olduğu
- B) Alınan kararların ve yapılan işlerin sorumluluğunun bireysel olduğu
- C) Hesap gününde verilecek ilahi cezadan hiç kimsenin kaçamayacağı
- D) Öz eleştirisi yapabilmeyen her insanın sahip olması gereken bir erdem olduğu

1. Ferit, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden "İnsanın İradesi ve Kader" konusunu bir sunumda hazırlayıp sınıfta anlatma ödevi almıştır. Aşağıda verilen sunum sayfası da Ferit'in bu ödev kapsamında hazırladığı bir sunu görselidir.

Bir insanı hesaba çekebilmek için o kişinin şu üç şeye sahip olması gerekmektedir.

- .....
- .....
- .....

Buna göre Ferit, hazırladığı ödevi sınıfta doğru bir şekilde sunabilmek için görselde yer alan boşlukları aşağıdakilerden hangisi ile doldurmalıdır?

A) • Akıl sahibi olmak	B) • Duyulara sahip olmak
• Cüzi iradeye sahip olmak	• Akıl sahibi olmak
• Düşünebilmek	• Muktedir olmak
C) • Külli iradeye sahip olmak	D) • Düşünebilmek
• Görebilmek	• Tercih yapabilmek
• Duyabilmek	• Sağlıklı olmak

AKIL VE KÜLLİ AKILLI

2. Dileme, tercih etme, karar verme ve bunlar için gerekli güç ve yeteneğe sahip olmayı ifade eden bu sözcük; iki ayrı kavram ile kullanılmaktadır. Bu kavramlardan biri, Allah'ın (cc) istediğini istediği gibi dilemesi ve seçmesi anlamında kullanılırken; diğeri, Yüce Allah'ın insana verdiği sınırlı özgürlük ve insanın tercih etme kabiliyeti anlamında kullanılmaktadır.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisine değinilmemiştir?

A) Irade →	B) Cüzi →	C) Fitri →	D) Külli →

Kaderle ilgili Kavramlar

Ömür ve Ecel

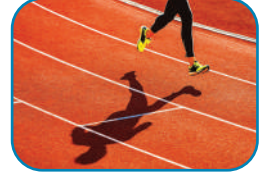
Emek ve Rızık

Tevekkül

Sağlık ve Hastalık

Başarı ve Başarısızlık

1. Ömür ve Ecel

- **Ömür**, insanın dünyaya gelişinden ölümüne kadar geçen sınırlı zaman dilimini ifade ederken; **ecel**, ömrü tamamlanan her varlığın yaşamının sona erdiği anı ifade eder.
- İslam inancına göre evrende var olan canlı-cansız her varlığın, bir ömrü ve bir eceli bulunmaktadır. **Sözgelimi** insan; doğar, büyür ve eceli geldiğinde ölür. Doğa ilkbaharda filzlenip yeşillenir, kışın ise sararıp kurur. Yani sonradan yaratılan her şey, bir gün yok olacaktır. Çünkü **Allah (cc) dışında hiçbir varlık, sonsuz ve sınırsız değildir**. O (cc), ezeli (öncesiz) ve ebedi (sonsuz) olan tek varlıktır. Nitekim bu gerçeğe **Rahman** suresinin 26 ve 27. ayetlerinde şöyle işaret edilmektedir: “Yer üzerinde bulunan her canlı fani (yok) olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zâtı bâki (kalıcı) kalacaktır.”

Örnek

Ömür ve ecel kavramlarıyla ilgili bazı örnek ayetler şöyledir:

- ★ “Nerede olursanız olun, saçlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır.” (Nisa suresi, 78. ayet)
- ★ “Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre için yarattık.” (Ahkâf suresi, 3. ayet)
- ★ “Allah, geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar. Güneşi ve Ay’ı da koyduğu kanunlara boyun eğdirmiştir. Her biri belirli bir vakte kadar akıp gitmektedir.” (Fâtır suresi, 13. ayet)
- ★ “Her can ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz.” (Ankebût suresi, 57. ayet)

2. Emek ve Rızık

- **Emek**, insanın bir hedefe ulaşmak ya da bir işi gerçekleştirmek için harcadığı bedensel ve zihinsel çabanın adıdır. **Necm** suresinin 39. ayetinde “İnsan için ancak çalıştığı vardır.” buyrulmaktadır. Yani insan, barınmak ve beslenmek yani geçinebilmek için çalışmak ve emek sarf etmek zorundadır. Bu sebeple İslam dini, emeksiz bir eylem olan dilencililiği asla meşru bir geçim kaynağı olarak kabul görmez. **Hz. Muhammed (sav)** de bu konuya dair şunları söyler: “Sizden birinizin urganını (halat) alıp dağa gitmesi, sırtında bir bağ odun getirip satması, bir şey verip vermeyecekleri belli olmayan kim-selerden dilenmesinden daha hayırlıdır.” (Buhari, zekât, 50) Ayrıca “Kesinlikle hiç kimse kendi el emeğinden daha hayırlı bir yemek yememiştir.” (Buhari, Büyü, 15) diyerek insanın rızıkını çalışıp alın teri dökerek kazanmasını öğütler.
- Sözlükte “azık, yenilen ve içilen her şey” gibi anlamları içeren **rızık**, dini bir kavram olarak şu anlamı ifade eder: “Yüce Allah’ın tüm canlılara yemek, içmek ve faydalanmak (yani geçinmek) için verdiği (bahşettiği) her şeydir.” Bazen rızık kavramıyla karıştırılan ve rızık içine alan **nimet** ise “hayırlı mal, yiyecek ve içecek, mutluluk ve güzellik” gibi anlamları da kapsayan çok geniş bir kavramdır. Kısacası **nimet**, Yüce Allah’ın kişiye dünyada bahşettiği her türlü iyilik ve güzelliğin adıdır.
- **Hûd** suresinin 6. ayetinde “Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızıkı Allah’a ait olmasın.” buyrulurken **yeryüzünde rızık vereninin yalnızca Allah (cc)** olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte **Allah’ın (cc) yegâne rızık veren olmasının, insana tembellik etme hakkını vermediği**, **Cuma** suresinin 10. ayetinde geçen şu ifadelerde açıklanmıştır: “Yeryüzüne dağılın

KADER İNANCI

ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın." Nahl suresinin 114. ayetinde geçen "Artık Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği (nasip ettiği) rızıklardan yiyin." ifadelerinde ise insanların rızıkını, helal yoldan elde etmesi gerektiği vurgulanır.

3. Tevekkül

- Sözlükte; "güvenmek, dayanmak, havale etmek ve bağlanmak" gibi anlamlara karşılık gelen **tevekkül**, dini bir terim olarak şu anlamı ifade eder: "Bir kişinin, yapacağı işlerde kendisine düşeni yaptıktan ve her türlü tedbiri aldıktan sonra Yüce Allah'a güvenip dayanması (sığınması), sonucu O'ndan (cc) beklemesidir." Bir başka ifade ile **tevekkül**, tüm yapılması gerekenleri doğru bir şekilde yaptıktan sonra kişinin Allah'ın (cc) takdir edeceği sonuç ne olursa olsun buna razı olma ve Allah'a isyan etmeme ahlakıdır.

Örnek

Bir öğrenci, sınava hazırlanırken; sınav konularını ders öğretmenlerinden dinleyecek, derste gerekli notları alacak, yeterli miktarda konularını tekrar edecek, sınava yönelik sorular çözüp yapamadığı soruları bilenlere çözdürecek, gerekirse bu anlamda kendisini çeşitli şekillerde motive edecektir. Tüm bunları yaparken de sınavdan iyi bir derece alması için Allah'a (cc) dua edecek, güvenip dayanacak (sığınacak) ve sonucu O'ndan (cc) bekleyecektir. Ancak bir öğrencinin bu hazırlıkları yapmadan "**Ben Allah'a tevekkül ediyorum.**" diyerek sınavdan iyi bir derece beklemesi doğru değildir. Çünkü bu söylem ve düşünce, İslam dininin **tevekkül anlayışıyla bağdaşmaz.**

- Tevekküle yanlış manalar yükleyerek insanı kader karşısında, **rüzgârın bir o yana bir bu yana savurduğu yaprak misali çaresiz ve iradesiz görmek** son derece yanlıştır. Çaba ve gayretten yoksun böylesi bir tevekkül anlayışı, tembelliğe sebep olmakla birlikte ne akıl ne mantık ne de İslam dini açısından kabul edilebilir.
- Allah'a (cc) gerçek anlamda **tevekkül eden kişi**, yaşamını huzur ve güven içinde sürdürür. **Tevekkül inancı sayesinde insanın korku** ve endişeleri güvene dönüşür; insan, olaylar karşısında sabır ve güç kazanır, kolay kolay ümitsizliğe düşmez. **Çünkü o**; elinden geleni yapmış, önlemini almış ve neticeyi Yüce Allah'a (cc) bırakmıştır.

Sakin Unutma

"Tebdir bizden, takdir Allah'tan." sözü, doğru tevekkül inancının bir yansımasıdır.

4. Başarı ve Başarısızlık

- Başarı**; kişinin yaptığı bir işten hedeflediği neticeyi elde etmesi, **başarısızlık** ise kişinin arzulayıp beklediği bir neticeye ulaşamamasıdır. Kişi, sahip olduğu akıl ve iradesi ile kendisini başarıya ulaştıracak yolları öğrenir ve seçer. Seçimleri neticesinde ya başarılı ya da başarısız olur. **Başarı**, kişinin inancından daha çok sebeplere tutunup işini yapılması gerektiği gibi yapması ile elde ettiği bir sonuçtur. Hiçbir şey yapmadan işlerini sürekli başkalarına havale eden ve yaşadığı olumsuz sonuçları kadere yükleyen birinin **başarısız** olması çok doğal bir durumdur.
- Başarılı olmanın ilk şartı, **çalışmak** ve **gayret** etmektir. Bu sebeple İslam dini, **çalışmayı** öğütler. Zira insan ne için çalışır ve ne için gayret gösterirse önünde onu bulur. Başarı yolunda bazı engellerle karşılaşan ya da çok çalışmasına rağmen arzu ettiği başarıyı elde edemeyen bir kişinin, hemen vazgeçip sorumluluktan kaçması veyahut "**Ben ne bahtsız biriymişim!**" diyerek olumsuz sonucu Allah'a (cc) ve kadere yüklemesi çok **yanlış** bir davranıştır.
- Halbuki **başarıya ulaşmak isteyen birinin** öncelikle ne uğruna alın teri döktüğünün bilincinde olması ve nasıl çalışması gerektiğini çok iyi bilmesi gerekmektedir. Ancak bunları yapan, hedefinden kolayca vazgeçmeyen ve hiçbir zaman Allah'tan (cc) ümidini kesmeyen birinden başarılı olması beklenebilir. Çünkü hiçbir **başarı, tesadüf değildir.**

5. Sağlık ve Hastalık

- İnsanın; cismen, ruhen ve sosyal yönden iyi olma durumuna **sağlık** adı verilir. Kişinin biyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerden doğal işleyişini olumsuz anlamda değiştiren duruma ise **hastalık** adı verilir.
- İnsanın sağlıklı ya da hasta olması, **biyolojik yasalar** çerçevesinde gerçekleşir. O halde insanın hastalıktan uzak sağlıklı bir hayat sürebilmesi için bu yasaları çok iyi bilmesi gerekmektedir. İnsan; ruhsal, bedensel ve çevresel açıdan gerekli tüm tedbirleri alarak sağlığını koruyabilir. Yine insanın hem dünya hem de ahiret hayatına dair sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirebilmesi sağlıklı bir birey olmasına bağlıdır.
- Alınan **tüm önlemlere rağmen insan, bazen çeşitli sebeplerle hasta olabilir**. Bu durumda insana düşen en önemli görev; hastalığını iyileştirecek tedavi yollarına başvurmak, doktora görünmek, verilen ilaçları kullanmak, gerekiyorsa ameliyat olmak ve tüm bunların sonucunda dua ederek şifayı Allah'tan (cc) beklemektir.
- **Şunu da unutmamak gerekir ki**; sağlıklı olmak, hastalanmak ya da ölmek kaderin dışında olmayıp bu noktada insana düşen en büyük görev, yüklendiği maddi ve manevi sorumlulukların gereklerini yerine getirmektir. Neticede ahirette insanın hesaba çekileceği nokta burasıdır.

"Ey Allah'ın (cc) kulları! Tedavi olunuz. Yüce Allah, her hastalığın şifasını da yaratmıştır."

(Hadis-i Şerif, Buhari, Tıp, 1)

Öğretmen Notu

Kadere hakkıyla iman eden bir mü'min, her şeyin Yüce Allah'ın kontrolü altında gerçekleştiğini bilir ve O'na dayanıp güvenmenin mutluluğunu hisseder; evrende yaratılan her şeyin bir amaç doğrultusunda hareket ettiğinin bilincinde olur ve bu ilahi amacı anlamaya çalışır. Allah'ın (cc) evrendeki her şeye bir ölçü ve denge koyduğunu bilir, bu düzeni anlayıp korumaya çalışır ve bu düzenin bir parçası olarak karşılaştığı tüm sıkıntılarla başa çıkmada Yüce Yaradan'a sığınır ve tevekkül eder.

Dikkat

Toplumumuzda rastladığımız aşağıdaki söylem ve kalıplar, yanlış kader inancının yansımalarıdır:

- Alın yazısı
- Herkes nasibini yer
- Kara talih
- Kaderin cilvesi
- Başına talih kuşu kondu
- Kısmeti yok
- Kader mahkûmu
- Allah yürü demiş
- Kısmetim bu imiş
- Kader kurbanı
- Vadesi dolmuş
- Bahtı kara
- Kaderine küs
- Allah yazdıysa bozsun
- Nasipsiz

Etkinlik-10

Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan boşlukları, ilgili oldukları cümlenin “doğruluk” ya da “yanlışlık” durumuna göre “D” veya “Y” harfi ile doldurunuz.

1. Ecel, insanın doğumundan ölümüne kadar geçen sınırlı zaman dilimini ifade eder.
2. İnsanın sağlıklı ya da hasta olması, biyolojik yasalar çerçevesinde gerçekleşir.
3. Nimet, rızık da içine alan geniş bir kavram içeriğine sahiptir.
4. Tevekkül, hiçbir şey yapmadan Allah'ın (cc) takdir edeceği sonuca razı olmak demektir.
5. Başarının ilk şartı, çalışmak ve gayret etmek değil; Allah'a güvenmek ve sığınmaktır.

Etkinlik-11

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri ayetleri dikkate alarak verilen kavramlarla doldurunuz.

Ecel - Ömür, Emek-Rızık, Sağlık-Hastalık, Başarı-Başarısızlık, Tevekkül	
a.	b. ....
“İnsan ancak kendi çalışmasının karşılığını elde edebilir.” <i>Necm suresi, 39. ayet</i>	“Bir kere de karar verdin mi, artık Allah'a dayanıp güven.” <i>Âl-i İmrân suresi, 159. ayet</i>
c.	d. ....
“İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Ondan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.” <i>Maide suresi, 90. ayet</i>	“Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır.” <i>Nisâ suresi, 78. ayet</i>

Etkinlik-12

Aşağıdaki boşlukları verilen başlıklara uygun şekilde "halk arasında kullanılan yanlış kader söylemleri" ile doldurunuz.

A. Zorlama içeren söylemler

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

B. Emek ve Rızık ile ilgili söylemler

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

C. Ecel ve Ömür ile ilgili söylemler

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

1. ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Hem dinî kaynaklarda hem de halk arasında kullanılan deyim ve sözlerde kaderle ilişkilendirilen bazı kavramlar vardır. Kader, dini kaynaklarda; (a), (b) ve (c) gibi kavramlarla ele alınırken, halk arasında daha çok; (x), (y) ve (z) gibi söylemlerle karşımıza çıkmaktadır.

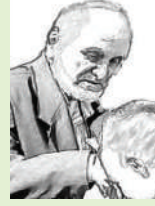
1. Bu metnin anlam bütünlüğü dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisi (a), (b) ve (c) harflerinin yerine konulamaz?

- A) Ecel B) Rızık
C) Takva D) Tevekkül

2. Şarkı sözlerine ait aşağıdaki dördüklerin hangisinde metinde yer alan (x), (y) ve (z) harflerinin yerine getirilebilecek bir ifade yer barındırmamaktadır?

- A) Her gece üstüme dağlar yıkılır
Yüreğim daralır canım sıkılır
Uzak koşuşlardan biri haykırır
Kader mahkumuyuz kadere mahkûm
- B) Talihim yok, bahtım kara
Böyle hayat batsın yere
Sine sine, vura vura
Ölen var mı benim gibi yok?
- C) Ben bir alın yazısıyım
Bir babamın kuzusuyum
Evimiz direksiz kaldı
Yanar yürek sızısı
- D) Can işte canan hani
Dert işte derman hani
Gönül sarayım bomboş
Beklenen sultan hani

3.

Tıp fakültesini başarı ile bitiren Selçuk, Diyarbakır'a doktor olarak atanmıştır. Ancak hayalini kurduğu mesleğe başlamadan önce üzerinde çokça emeği bulunan lisedeki Din Kültürü Öğretmeni Saffet Bey'e bu mutlu haberi bizzat vermek ve elini öpmek ister. Haberi alan Saffet Öğretmen, buna çok sevinir ve ona şu tavsiyelerde bulunur: "Allah (cc), kulların çalışarak kendilerine takdir edilen ..... helal yoldan kazanmak için gayret göstermelerini ister. Nitekim Necm suresinin 39-41. ayetlerinde şöyle buyurulmaktadır: İnsan ancak kendi çalışmasının karşılığını elde edebilir. Onun çalışması ileride kesinlikle gözler önüne serilecektir. Sonra çalışmasının karşılığı kendisine eksiksiz olarak verilecektir."

Parçada boş bırakılan yere anlamın akışına göre aşağıdaki ifadelerden hangisi gelmelidir?

- A) kaderi B) tevekkülü
C) rızık D) başarıyı

4.

- "Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır."

(Nisa suresi, 78. ayet)

- "Her can ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz."

(Ankebût suresi, 57. ayet)

Verilen ayetler, kaderle ilgili aşağıdaki kavramlardan hangisi ile doğrudan ilişkilendirilebilir?

- A) Tevekkül B) Ecel
C) Rızık D) Emek

1.

Sahabeden Ebû Hureyre'nin (ra) aktardığına göre Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Sizden herhangi birinizin sırtına bir bağ odun yüklenip satması, herhangi bir kişiden dilenmesinden hayırlıdır. O da ya verir, yahud vermez."

(Buhârî, Zekât 50, 53)

Ebû Hureyre'nin (ra) aktardığı bu hadis-i şerifte aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Zengin olmak için her şey yapılabilir.
- B) Alın teri dökerek kazanılan rızık en iyisidir.
- C) Dilencilik insanın en son yapacağı iştir.
- D) Hile ile para kazanmak çok kötü bir şeydir.

2.

Sözlükte; "güvenmek, dayanmak, havale etmek ve bağlanmak" gibi anlamlara karşılık gelen tevekkül, tüm yapılması gerekenleri doğru bir şekilde yaptıktan sonra kişinin Allah'ın (cc) takdir edeceği sonuç ne olursa olsun **buna razı** olma ve O'na (cc) isyan etmeme ahlakıdır.

Buna göre;

- I. "Ey İnananlar! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir; bunlardan kaçının ki sadete eresiniz."

(Mâide suresi, 90. ayet)

- II. "İşte bunlar dünyada da ahirette de çabaları boşa giden kimselerdir. Onların hiçbir yardımcısı da yoktur."

(Âl-i İmrân suresi, 22. ayet)

- III. "Kararını verdiğin zaman artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever."

(Âl-i İmrân suresi, 159. ayet)

ayetlerinin hangilerinde parçada anlam içerikleri verilen kavrama işaret edilmektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I, II ve III

3.

Öğretmenin düzenlediği bir ders etkinliği kapsamında; tahtaya çıkan öğrencilerden, kaderle ilgili olan kavramları "isimlerini anmadan" tanıtmaları; sıralarında oturanlardan ise tanıtılan bu kavramları tahmin etmeleri istenmiştir.

Tanım-1

Kişinin arzulayıp beklediği bir neticeye ulaşamamasıdır.

Tanım-2

İnsanın biyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerden doğal işleyişini olumsuz anlamda değiştiren durumdur.

Tanım-3

Yüce Allah'ın kişiye dünyada bahşettiği her türlü iyilik ve güzelliğin adıdır.

Verilen tanımlar doğrultusunda aşağıdaki öğrencilerden hangisi yanlış bir tahminde bulunmuştur?

- A) Ahmet: "Nimet"
- B) Selin: "Başarısızlık"
- C) Ayşe: "Hastalık"
- D) Fazıl: "Afet"

4.

Aşağıdaki görsellerden hangisi bu sloganın bir parçası olarak kullanılamaz?

- A)
- B)
- C)
- D)

1.

El Capitan, ABD'deki Yosemite Milli Parkı'nda yer alan ve dünyanın en büyük granit kütlesine sahip olan bir dağ duvardır. Yaklaşık 915 metre yüksekliğinde bu granit duvar, 1851 yılında keşfedildikten sonra ona ilk kez 1958'de ip ve ekipmanlarla tırmanılabilmiştir. Ancak Alex Hannold'un tarihi "Free Solo" tırmanışına kadar (2019), hiç kimse burayı "Free Solo" yani ip ve ekipmanlar olmadan tırmanamamıştır. Bunu nasıl başardığını soran bir muhabire şöyle der: "Herkes mutlu ve rahat olabilir. Ama mutlu ve rahat olarak hiçbir şey yapılamaz. Mutlu ve rahat olduğu için büyük bir şey başaran kimse yoktur."

Hannold ile ilgili verilen bu bilgilerin;

- I. "İnsan için ancak çalıştığı vardır."
- II. "Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma."
- III. "Biz gökleri, yeri ve bunlar arasında bulunanları ancak hak ve adalet temelinde yarattık."

(Necm suresi, 39. ayet)

(Kasas suresi, 77. ayet)

(Hicr suresi, 85. ayet)

ayetlerinden hangileri ile bir ortak mesaj taşıdığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II   D) II ve III

2.

Antalya'da içinde buldukları otomobille yaklaşık 150 metrelik uçuruma yuvarlanan çift, emniyet kemerlerinin takılı olması sayesinde kazayı hafif sıyrıklarla atlattı. Evlerine geçmiş olsun ziyaretlerine giden Ayşe Hanım, onlara şöyle der: "Hala yaşıyorsanız, bu emniyet kemeri taktığınız için değildir; olsa olsa kaderinizde öyle yazıldığı içindir. Zira kaderde ne varsa o yaşanacaktır."

Bu göre, Ayşe Hanım'ın kader anlayışı ile ilgili olarak;

- I. Kaderi, karşısında duramayacağı bir kudrete boyun eğme olarak anlamaktadır.
- II. Kaderde, insanın tercih ve sorumluluğunun olmadığına inanmaktadır.
- III. Kaderi, tedbir aldıktan sonra Allah'a (cc) tevekkül etmek şeklinde algılamaktadır.

hükümlerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

1.

İstanbul'da Zeytinburnu Belediyesi'nin geri dönüştürülebilir atıkların doğaya kazandırılması amacıyla 6 yıl önce başlattığı "Doğaya Destek Sizden, Buz Pateni Biletiniz Bizden" sosyal sorumluluk projesi, geleceğine kuşkuyla bakan 20 gence umut oldu. Sokaktan buz pistine taşınan bir başarı öyküsü yazan bu gençlerin her biri 6 yıl önce parklarda yatıyor, madde bağımlılığıyla zar zor hayatta kalmaya çalışıyordu. Bazıları geçimini kağıt toplayarak, mendil satarak sağlıyordu. Zeytinburnu buz pistine gelenlere rahatsızlık vermeye başlayan bu gençleri hayata kazandırmak için belediye örnek bir davranış göstererek sokaktaki çocuklardan bir buz hokeyi takımı kurdu. Zeytinburnu Belediyesi SK Buz Hokeyi Takımı'nda başarı örneği sergileyen bu çocuklar şimdi Türkiye Buz Hokeyi Süper Ligi'nde güçlü takımları geride bırakarak şampiyon oldular.

Zeytinburnu Belediyesi'nin hayata geçirdiği bu proje, aşağıdaki kavramlardan hangisi için örnek teşkil etmektedir?

- A) Ecel ve ömür
B) Nimet ve rızık
C) Tevekkül ve teslimiyet
D) Sorumluluk ve başarı

2. Aşağıdaki öğrencilerden hangisinin "Tevekkül sahibi bir insan ne yapar?" sorusuna yanlış cevap verdiği söylenebilir?

- A) Elinden gelen her şeyi yapmaya çalışır.
Ecrin
- B) Kaderde ne yazılı ise onun yaşanacağını bilir ve bekler.
Sena
- C) Tembellik etmek yerine, çalışıp gayret eder.
İkbal
- D) Tedbirini alır ve Allah'a (cc) güzel bir sonuç için dua eder.
Harun